

nego bi jo pošiljali v srednje šole! Jeli morda mogoče, da mora biti odvisno naše zlo in dobro od privolitve dvojezičnih, utrakvističnih, paralelk in dvojezične celjske gimnazije?

Upam, da imamo vendar še nekaj Nemcev, ki bodo stali za dobro in pravo, za združenje narodnosti v tem vprašanju, ne oziraje se na jako čudno agitacijo, ki se gledé tega vprašanja razvija in pojavlja.

Ko se je najhuja agitacija proti paralelkam vedno bolj razširjala, tedaj se nam je reklo, da s paralelkami ni nič, teh ne morete dobiti; samostojno nižjo, da končno celo višjo gimnazijo to vam pa moremo dati.

Tedaj so jeli znova ropotati in to je bilo vedno huje, tudi proti samostojni gimnaziji. Tu se je umaknila leвица zopet nemškimi nacionalcem. Da, v Celju, tu vam ne moremo dati gimnazije, mogoče pa zunaj Celja. Gospoda moja! Kdor pozna položaj, našel bode teško kak bolj ugoden kraj, nego Celje. Tu imamo okrožno sodišče, okrajno glavarstvo, okrajno sodišče in davčni urad, tu imamo različne finančne zavode, hranilnico in jednaka društva, z besedo toliko različnih poslov imajo opraviti stariši v Celju in ti bi morali po svojem oprasku, peljati se v kak drug kraj, da obiščejo svoje sinove na gimnaziji. Izven Celja si gimnazije sploh misliti ne moremo, že zaradi tega, ker bi ne bila zadostno obiskovana. Te zadeve nečem dalje razpravljati, le toliko se izjavim, da smo popolno prepričani, da je naša zahteva jako skromna in pravična, in da se bodo plemeniti in dobro misleči Nemci potegnili za njo, in s tem govor končam.

C. kr. okrajni glavar celjski dr. Wagner.

(Interpelacija poslanca dr. L. Gregoreca)

C. kr. okrajni glavar v Celju, gospod dr. Pavel Wagner, je dne 20. decembra 1894 pod številko 351 praes. vzel na protokol kazensko ovadbo podučitelja v Vojniku Riharda Kokota. Vsebina te ovadbe je ta-le: »Dne 2. decembra l. l. se je sešlo več vojniških rodbin v gostilnici Vrečarja ml. na zabavo, katero je Vrečar priredil za svoj god. Koncem zabave, ko so se že nekaterniki odpravljali na odhod, je on (Kokot) napil Nj. Veličanstvu cesarju. Koj potem, ko je izrekel napitnico in je godba zasvirala cesarsko himno, je čul iz sosedne sobe, v kateri sta med drugimi bila ves večer vojniški orožniški postaji dodeljena orožnika Anušek in Serp, klic Aleksander. Z ozirom na slovansko-rusofilsko mišljenje v sosedni sobi navzočih oseb, katerih mišljenje je v Vojniku sploh znano, ne izvemši obeh orožnikov, moral je (Kokot) domnevati, da je kdo iz navzočnikov napil carju Aleksandru. Razburjen vsled te malo patrijotične dogodbe je šel v dotično sobo, da izve, kdo je carju Aleksandru napil. Tega ni mogel izvedeti, pač pa je videl, da imenovana orožnika med sviranjem cesarske pesmi, oziroma vzlic izrečeni napitnici na Nj. Veličanstvo cesarja nista ustala in se odkrila. To mu je dalo povod, da jima je rekel, da bi kot cesarjeva služabnika pač lahko ustala in se odkrila, na kar mu je orožnik Anušek smeje se ironično rekel: po buči! —

Ta kazenska ovadba, s katero se c. kr. orožnika Benjamin Anušek in Fran Serp dolžita hudodelstva razžaljenja Veličanstva, se je odstopila predpostavljenu ces. kr. orožniškemu zapovedništvu. Preiskava, katero je začelo in dognalo to zapovedništvo, je dokazala popolno neresničnost teh navedb. Po izpovedi cele vrste prič se je namreč dokazalo, da Kokot cesarju sploh še napil ni in se je pokazalo, da to, kar je navedel Kokot, je od konca do kraja izmišljeno, zaradi česar je c. kr.

državno pravdnništvo v Celju obtožilo Riharda Kokota hudodelstva obrekovanja.

Rečeno kazensko ovadbo je gosp. dr. Pavel Wagner sam sestavil in spisal. V ovadbi se bere: »prišel« je učitelj Kokot in sledeče ovadil. Pri glavni obravnavi, vršivši se proti Rihardu Kokotu, pa je ta predložil pozivnico c. kr. okrajnega glavarja, rekši, da ga je okrajni glavar s to pozivnico citiral, naj pride delat kazensko ovadbo. Rekel je, da dolžitve o slovansko-rusofilskem mišljenju vojniške družbe, uštevši oba orožnika, ni sam izrekel, nego da je to storil c. kr. okr. glavar in ko se je on, Kokot, branil to podpisati, se je dr. Pavel Wagner razburil in tako nanj upil, da se je prestrašil in se končno uklonil volji c. kr. okrajnega glavarja.

Temu postopanju c. kr. okrajnega glavarja celjskega ni primere. Jeden c. kr. okrajni glavar uprizori proti c. kr. orožnikom kazensko ovadbo zaradi hudodelstva žaljenja Veličanstva, katera ovadba se izkaže kot od konca do kraja povsem izmišljena; jeden c. kr. okrajni glavar dolži cesarju zvesto prebivalstvo in celo c. kr. orožnike, ne da bi imel za to kak povod, slovansko-rusofilskega torej protiaustrijskega in nepatrijotičnega mišljenja.

Naravno je, da je to postopanje c. kr. okrajnega glavarja v Celju močno vznemirilo prebivalstvo celjskega političnega okoliša, kar je podpisance napotilo vprašati Nj. ekscelenco gospoda ministra notranjih del: 1. Hoče-li Nj. ekscelencia zaradi te dogodbe začeti strogo preiskavo proti c. kr. okrajnemu glavarju dru. Pavlu Wagnerju? 2. Kaj misli Nj. ekscelencia storiti, da dobé od c. kr. okrajnega glavarja v svojih patrijotičnih čutilih globoko užaljena vojniška družba in zaradi žaljenja Veličanstva ovajena c. kr. orožnika zadoščenje in da se tako počenjanje rečenega c. kr. uradnika za bodočnost prepreči?

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

»Katoliška cerkev je največja dobrotnica države. Ona stoji nad osebami, stanovi in narodi, ne zato, da jih zatira, nego da jih drži, brani in varuje. Država javni red vzdržuje. Zato treba državi neobhodno zunanje od vladarja in od podložnih popolnoma neodvisne in sicer duhovne oblasti, ki ima višjo, nadzemeljsko oblast in pravico, nevarne strasti krotiti — ubogati je namreč težko, vladati pa nevarno — vladarju pravično vladanje, podložnim pa voljno pokorščino zaukazati, in sicer z veljavo, kateri se treba vladarjem in podložnim z enakim spoštovanjem klanjati.« . . .

»Črez to resnico se pred vsem radujte vi mogočni vladarji zemlje, in dajte Bogu glasno zahvalo. Ne bojte se katoliške cerkve, ampak na široko jej odprite vrata, kadar se mejam vaših držav bliža ter ustopiti tirja; kajti ne pride kot sovražnica vaša, temveč kot vaša najboljša prijateljica in največja dobrotnica, nam noseča v bogatem krilu najzlahtnejše darove česčenja, ljubezni, zvestobe in pokorščine vaših podložnikov.« . . .

»Kakor vaši vladarji, radujte se tudi vi, njih podložniki, prihoda katoliške cerkve. Spoštljivo jo sprejmite tudi vi kot mater, in z zaupanjem se zatecite pod njeno krilo, kot pod krilo svoje najmogočnejše varhinje, kajti ona bliža se tudi vam kot vaša največja dobrotnica. Ne bo namreč le kar vas učila dolžnostij do vladarjev, nego učila bo tudi vladarje, in sicer v božjem imenu, kakšne dolžnosti da imajo do vas, in bo krepko branila

vaše pravice. Najprej bo vašim vladarjem naznanila, da če so tudi samovlastni in neodvisni od vseh drugih človeških oblastij, vendar Bogu nasproti niso ne samovlastni, ne neodvisni; temveč da so le služabniki božji, od katerega so vso oblast prejeli in kateremu lodo tudi odgovor dajali za njo. . . .

»Zakaj pa vsi ljudje, ki hočejo prav za prav le državo podreti, ravno katoliško cerkev toliko sovražijo? Prav zato, ker so popolnoma prepričani resnice: da je katoliška cerkev najmočnejši steber države, najmočnejša varhinja državnega mira in reda, in najtrdnjša podlaga kraljevega prestola. Iz tega spoznajo, da dokler katoliške cerkve ne poderejo, tudi državnega poslopja ne morejo razrušiti, in dokler papeža, škofov in mašnikov ne odpravijo, tudi kraljev in cesarjev ne morejo ugonobiti. . . .

»Kaj stori nedolžno dete, če vidi, da srditi sovražnik z nabrušenim nožem gre nad njegovo mater? Dete upije, kliče Boga in vse svetnike na pomoč, objame mater in jo stisne na svoje srce, da jo brani. Prej mora nož sovražnikov dete prebosti, preden materi pride do srca. To dobro dete posnemati moramo tudi mi. Od vseh stranij gredo ljuti sovražniki nad našo mater — sveto cerkev; pogubiti nam jo hočejo in zatreti. Ne! tega ne pripustimo. Okleniti se hočemo svoje matere s celo dušo, s celim srcem, z vsemi svojimi močmi: tudi kri in življenje damo za njo. . . .¹⁾

Ogenj ljubezni vsikdar visoko zaplapola v Kosarjevem srcu, kadar govori o sv. cerkvi, in slog je vzvišen in slovesen, če njegovo pero opisuje njeno lepoto. »Sveta cerkev — ta prelepa roža, od Jezusa Kristusa iz nebeske dežele v solzno dolino presajena; sv. cerkev — ta presvetla luč, od Jezusa Kristusa v razsvetljenje narodov prižgana, da bi nam temo naše pameli in našega srca razsvetila; sv. cerkev — ta prijazna zvezda, od Jezusa Kristusa na visoko nebo pripeta, da bi nam zmotenim popotnikom kazala pot v zgubljeno hišo Očetovo; ta presveta cerkev je danes kakor nepotrebna, nadležna in neusmiljena gospodinja najbolj zaničevana in preganjana, in tisoč in tisoč sovražnikov s strupenimi jeziki in peresi okrog nje stoji, ter jo misli v korenini zatreti! . . .²⁾

Ravno tako občudujemo pokojnika otročjo udanost in vročo ljubezen do sv. Očeta, rimskega papeža. »Kaj pa je — piše Kosar — rimski papež nam katoliškim kristjanom? On je naš najvišji škof, pastir in vladar, on je naš duhovni oče; kajti v njem so shranjene vse odrešivne in zveličavne oblasti Gospoda našega Jezusa Kristusa, da se po njem razteka vse duhovsko življenje po vseh udih velicega telesa sv. cerkve, in kdor ni s papežem, nima in ne more v sebi imeti življenja Kristusovega. Več kakor telesni oče svojim otrokom, več kakor kralj svojim podložnim, več je rimski papež nam katoliškim kristjanom; v višjem in svetejšem pomenu je on naš oče, tako da ga celo prav in resnično vsi pravoverni kristjani sv. Očeta imenujejo. . . .³⁾

Otročja ljubezen pa se nikdar tako lepo ne pokaže, kakor če se veseli z očetom, ali če mu more prihiteti na pomoč, ako se očetu huda godi, ker silo ali krivico trpi. Ko so torej sv. oče Pij IX. l. 1869. obhajali v Rimu zlato sv. mašo, pri ne Kosar takoj za pero ter navdušeno opisuje⁴⁾ to redko svečanost, oznanjajoč veselje Očetovo slovenskemu svetu. »Radujmo se v Bogu, verni Slovenci! in hvalimo Boga, da smo čakali tega zlatega dne ter bili priče tega nepričakanega zmagooslavja katoliške cerkve. Tebi pa, sv. Oče! bodi tvoja zlata maša sladka

nagrada za vse bitkosti tvojega dolgoletnega, cerkvenega vladarstva. . . .

Živo se spominjamo, kako je njegova beseda gro-mela v cerkvi sv. Alojzija v Mariboru ter s strelo pretila sardinskemu kralju, ki je l. 1860. roparsko svojo roko stegnil po papeževi državi.¹⁾ Blizu dve uri je stal na leci ter tako prepričevavno govoril, kakor bi smatral vse svoje poslušalce potegniti za seboj ter jih gnati v boj za pravice sv. Očeta. Na Kozjem nosil je s pomočjo dekanijskega duhovništva stroške za enega vojaka prostovoljca papeževe armade, kar ga je stalo 240 gold. na leto.

In ko sardinski kralj l. 1870. vzame tudi Rim, ter okliče večno mesto glavnim mestom zedinjene Italije, povzdigne Kosar zopet svoj glas zoper lakomnega, kronanega roparja, rekoč: »Govorimo, dokazujemo, pišimo, prosimo, tirjajmo tako dolgo, dokler se sv. Očetu njegova dežela in vse pravice zopet ne povrnejo. . . . Ne spodobi se namreč in sramota je za nas katoličane, ako damo veljati, da je namestnik Kristusov podložnik katerega bodi vladarja. Ali mar hočemo, naj bi papež zopet stal pred katerim vladarjem, kakor Kristus pred Poncijem Pilatom? Jaz pravim: zopet in sicer zdaj, ko je božja previdnost že davno papežem dostojno samostalnost in sicer po najpravičnejši poti podelila? Namestnik Kristusov mora biti svoboden in neodvisen na vse strani, da morejo verniki od vseh strani sveta brez težav do njega, pa tudi njegov glas do njih priti. . . . Ali bi še zaslužili ime, da smo otroci katoliške cerkve, ako svojemu Očetu in namestniku Kristusovemu boljše svobode ne privoščimo? Gotovo, slednjo iskrico ljubezni do papeža moral je v svojem srcu zadušiti, kdor more z njegovim sedanjim položajem zadovoljen biti. . . . Kakorkoli pa si vse to bodi: ljubezen do sv. Očeta nalaga nam zdaj kot prvo dolžnost, da poprej ne odjenjamo, dokler stolici sv. Petra vseh pravic ne vrnemo. . . .²⁾

Mili darovi za družbo vednega češčenja:

Širje 5 fl. 55 kr., Velika Nedelja 22 fl. 76 kr., Sv. Benedikt v Slov. gor. 12 fl., Sv. Janž na Dravskem polju 14 fl., Reichenburg 29 fl. 77 kr., Bizelj 6 fl., Sv. Florijan pri Rogatcu 5 fl., Sv. Martin pri Vurbergu 12 fl., Poličane 8 fl., Sv. Martin v Rožni dolini 15 fl., Čadram 12 fl., Šmarje 29 fl., Sv. Štefan pri Žusmu 14 fl., Dramlje 6 fl. 48 kr.

Gospodarske stvari.

Kompóst.

(Dalje.)

Kak pomen pa ima apno za kompost? Apno v prvi vrsti pospešuje razpad organskih tvarin, vsled česar se več ogljenčeve kisline razvija in sicer najmanj enkrat več, nego brez apna. Kakor sploh razpad organskih tvarin, pospešuje apno tudi razpad duševnatih tvarin, v prisotnosti apna se organski dušec hitreje spreminja v amonijak, ta pa v solitarno kislino. Pa apno ni samo važno kot razkrojitelj organskih tvarin, temuč tudi, ker pospešuje kemične spremembe v kompostu. Ono veže škodljive kisline, n. pr. v blatu iz močvirja.

V blatu iz luž ali močvirja, tudi stranišča, kamor se je vlivala raztopina zelene galice, nahaja se železni okisek modre barve, ki je rastlinam neposredno tako

¹⁾ Katoliška cerkev str. 30, 31, 35, 37, 54, 91.

²⁾ Prijaz. list. str. 3.

³⁾ Drobt. 1864 str. 4.

⁴⁾ Drobt. 1869 str. 236—260.

¹⁾ Poglav. misli tega govora sledi v Drobt. 1864 str. 3—45.

²⁾ Katoliška cerkev str. 120, 121, 122, 125.